מתניתין דלא כי האי תנא דתניא [א]אמר רבי שמעון בן אלעזר מודים ב״ש וב״ה שמוליכין את הסולם משובך לשובך לא נחלקו אלא להחזיר שב״ש אומרים אין מחזירין וב״ה אומרים אף מחזירין אמר רבי יהודה במה דברים אמורים בסולם של שובך [א]אבל בסולם של עליה דברי הכל אסור ר׳ דוסא אומר מטהו מחלון לחלון אחרים אומרים משום רבי דוסא אף מדדין בו [ב]בני רבי חייא נפוק לקרייתא כי אתו אמר להו אבוהון כלום מעשה בא לידכם אמרו לו סולם בא לידינו והתרנוהו אמר להם צאו ואסרו מה שהתרתם אינהו סבור מדקא אמר רבי יהודה בסולם של עליה לא פליגי מכלל דתנא קמא סבר פליגי ולא היא רבי יהודה טעמיה דתנא קמא קא מפרש ממאי מדקתני מוליכין את הסולם משובך לשובך ואי סלקא דעתך בסולם של עליה פליגי האי מוליכין את הסולם משובך לשובך מוליכין את הסולם לשובך מבעי ליה אלא לאו הכי קאמר של שובך אין של עליה לא ואידך מי קתני סולם של שובך משובך לשובך קתני ואפי׳ לכמה שובכין איכא דאמרי אמרו לו הטוי סולם של עליה בא לידינו והתרנוהו אמר להם צאו ואסרו מה שהתרתם אינהו סבור מאי דקא אסר תנא קמא קא שרי רבי דוסא ולא היא מאי דקא שרי תנא קמא קא אסר רבי דוסא: אבל מטהו מחלון לחלון וכו׳: אלמא גבי שמחת יו״ט ב״ש לחומרא וב״ה לקולא ורמינהי [ג]השוחט חיה ועוף ביום טוב ב״ש אומרים יחפור בדקר ויכסה וב״ה אומרים לא ישחוט אא״כ היה לו עפר מוכן מבעוד יום אמר רבי יוחנן מוחלפת השיטה ממאי דלמא עד כאן לא קאמרי ב״ש התם אלא היכא דאיכא דקר נעוץ אבל היכא דליכא דקר נעוץ לא ואי נמי עד כאן לא קאמרי בית הלל הכא אלא דשובכו מוכיח עליו אבל התם לא אלא אי קשיא הא קשיא בית שמאי אומרים [ד]לא יטול אלא אם כן נענע מבעוד יום וב״ה אומרים עומד ואומר זה וזה אני נוטל אלמא גבי שמחת יו״ט ב״ש לחומרא וב״ה לקולא ורמינהי השוחט חיה ועוף ביו״ט אמר רבי יוחנן מוחלפת השיטה ודלמא לא היא עד כאן לא אמרי ב״ש אלא היכא דאיכא דקר נעוץ

אבל

מתניתין. דקתני בהולכת סולם פליגי לאו כי האי תנא דקתני בהולכה מודו מפני שצורך י״ט היא: **אבל של עליה אסור.** דההוא ודאי אמרי להטיח גגו הוא צריך: **מדדין בו.** אם החלון רחוק ואין ראש הסולם מגיע שם (א) בה בהטיה מדדין רגליו של סולם מעט מעט: **לקרייתא.** לכפרים לראות שדותיהן: **סולם בא לידינו.** הולכת סולם של עליה לשובך: **מכלל דת״ק סבר.** בשל עליה פליגי בחזרה ומודים בהולכה: **טעמיה דת״ק קא מפרש.** ובשל עליה ליכא למאן דשרי: **ממאי מדקתני.** במלתיה דת״ק משובך לשובך אלמא בסולם המיוחד לשובכין קאי: **מי קתני סולם של שובך.** דנהוי משמע דבשל שובך קאי: **משובך לשובך קתני.** ולעולם בשל עליה ורבותא אשמועינן דיוליכנו מעליה לשובך ראשון וממנו לכמה שובכין: **הטוי סולם של עליה.** והוליכו לשובך מבעוד יום ועכשיו בא להטותו מחלון לחלון: **מאי דקא אסר ת״ק.** דרבי דוסא דהוא ר׳ יהודה דאמר בסולם של עליה אסור להוליך קא שרי רבי דוסא מיהא להטות: **ולא היא מאי דקא שרי ת״ק.** דהיינו של שובך להוליך קא אסר ר׳ דוסא ואתא למימר הולכה אסור הטיה שרי ובשל עליה לא איירי כלל: **מוחלפת השיטה.** כאן הוחלפה שיטתן וצריך להפוך דבריהם: **וממאי דמוחלפת.** ומאי קשיא ליה לר׳ יוחנן דלמא טעמייהו דב״ש התם משום דאיכא דקר נעוץ וליכא בה איסור: **אבל היכא דליכא דקר נעוץ.** דאיכא בה רמז חפירה לא שרו ואפי׳ בעפר תיחוח שהוא כחפור ועומד והכא נמי לא שנא דהא איכא חשדא דלהטיח גגו: **אבל התם לא.** דגזרי משום כתישה דלמא זמנין דבעי כתישה: **אלא אי קשיא.** מתניתין אהדדי שהוצרך רבי יוחנן להחליף שיטתן וצריך להפוך דבריהם: **הא קשיא.** (ב) על זו החליפה: **לא יטול.** מן הגוזלות בי״ט: **אא״כ נענע מבעוד יום.** ולא סגי בהכנה בדבור בעלמא כדמפרש לקמן[ה] טעמא דלמא למחר כי שקיל להו חייס עלייהו וממליך:

אבל

ולא היא דר״י טעמא דת״ק מפרש. וא״ת והא כל מקום דתני במה לחלוק וי״ל דהיינו במשנה אבל לא בברייתא[ו]: **מאי דקא שרי ת״ק קא אסר רבי דוסא.** דאפי׳ בשאר סולמות לא שרי אלא הטוי ותימה רבי דוסא דאמר כמאן דלכ״ע שרי הולכה בשאר סולמות[א] וי״ל דר׳ דוסא יאמר דלא נחלקו ב״ש וב״ה בדבר זה[ב] משמע דקי״ל כר׳ דוסא ותימה דאמר בעירובין פרק חלון (דף עז: ושם) מטלטלין את הסולם ובכולי שמעתין משמע דאסור לטלטל סולם של עליה ור׳ דוסא אוסר אפי׳ סולם של שובך וי״ל דשני מיני סולמות הן וכן משמע בהדיא פרק חלון (שם דף עז:) והתם איירי בקטנים[ג] [ז] והכא איירי בגדולים[ד] והר״ר אברהם מבורגו״ל פירש דהתם איירי בשבת דמאי טעמא אסרי לטלטל הסולם משום דמחזי דלהטיח גגו הוא צריך ובשבת ליכא חששא שאסור להוציאו לחוץ אבל הכא איירי ביום טוב דמותר להוציאו לחוץ וא״כ איכא הך חששא ולפי זה אסור לטלטל הסולם שלנו בי״ט ואפילו בביתו דשמא הלכה כרבי דוסא וצ״ע: **אלמא** גבי שמחת י״ט ב״ש לחומרא וכו׳. וא״ת אמאי לא פריך מביצה שנולדה ופי׳ הקונט׳ משום דגבי ביצה לא שייך שמחה שאין בה שמחת י״ט כ״כ ומה שמתירין ב״ש היינו מטעם דלית להו הכנה ומטעם דלא דמי לפירות הנושרים ולמשקין שזבו: **אמר** ר׳ יוחנן **מוחלפת השיטה.** פירוש ההיא דתריסין דב״ה סברי אין מסלקין התריסין בי״ט וכל הנך משניות דמייתי מחליף ואותה דהשוחט כדקאי קאי וקשה טובא להדא פי׳ דא״כ מתוקמא לפי המסקנא כל הני שנויי דחיקי דלעיל דמייתי הואיל ולא מחליף בשום פנים אותה דהשוחט ועוד קשה מאי קאמר גבי עור משום דמחזי למזגא עליה הא מפרש טעמא לקמן (דף יא:) דהתירו סופן משום תחלתן וע״ק דא״כ דאותה דהשוחט נשארת במקומה א״כ רבה ורב יוסף שקלו וטרו (לעיל דף ז:) אליבא דב״ש וזהו דוחק גדול ועוד קשה כיון דמוחלפת ההיא דתריסין סבירא להו לב״ה דאין מסלקין משום דיש בנין וסתירה בכלים וברים פרק כל הכלים (שבת דף קכב: ושם) סתים לן תנא דאין בנין וסתירה בכלים לכך פר״ת דמוחלפת השיטה היינו ההיא דהשוחט דב״ה סברי יחפור בדקר ויכסה וכו׳ והשתא ניחא הכל ואומר ר״ת תמיה אני על מה הצריכו העולם הכנה וזכור אני דבימי נערותי לא הוי מצריכין כלל[ה] אך עתה לפי מה שטעו דסבורים דמוחלפת לא קאי אהשוחט וכו׳ וב״ה לחומרא לפיכך מצריכין הכנה ומיהו זה אינו דלפי פירושו נמי לכל הפחות סברי ב״ה מאי דסברי ב״ש מעיקרא וב״ש בעו דקר נעוץ ואפי׳ בעפר תיחוח בעו הכנה מדקאמר הכא עד כאן לא קאמרי ב״ש התם אלא דאיכא דקר נעוץ משמע אפילו בעפר תיחוח בעו ב״ש דקר נעוץ מבעוד יום משום הכנה כדפ״ה ותדע דאל״כ הא דקאמר רב יהודה לעיל והוא שיש לו דקר נעוץ לאו אליבא דב״ה הוא לפי המסקנא דאמרי ב״ה שיחפור בדקר לכתחלה וישחוט ואע״ג דמייתי מלתיה דרב יהודה גבי ומודים מכל מקום קאי אכולה מתניתין כדפרישית וסברא היא דלא פליגי ב״ש וב״ה אלא בהא דבכה״ג דשרו ב״ש בדיעבד שרו ב״ה לכתחילה ולעולם בעו דקר נעוץ משום הכנה ועוד ראיה מדקאמר רב יהודה גופיה לעיל (דף ח.) [ח] ממלא קופתו ועושה בה כל צרכו משמע דבעינן הכנה לפי האמת ואע״פ שיש לפרש דבשאר צרכים איירי כגון לכסות בו צואה אבל לכסוי דם לא בעינן הכנה לא משמע הכי לעיל לפי המסקנא וגם עתה דאמר מוחלפת השיטה אין להחליף פירוש דברי האמוראין וא״כ יפה נהגו העולם שלא לכסות רק בעפר מוכן שהוא תיחוח כגון מצבור של אפר או שראוי לצלות בו ביצה ולא מעפר תיחוח שע״ג קרקע שהוא בטל אגב קרקע ולא מאפר הכירה שהוסקה בי״ט אם אינו ראוי לצלות בו ביצה ותימה א״כ דמוחלפת קאי אההיא דהשוחט ובית שמאי לחומרא היכי מונה לה במסכת עדיות גבי הנך דב״ש לקולא ובית הלל לחומרא וי״ל דמונה לה לפי הטעות דנשנית קודם דמוחלפת השיטה:

ב״ש

עין משפט נר מצוה

סח א מיי׳ פכ״ו מהל׳ שבת הלכה ז ופ״ה מהל׳ יו״ט הל׳ ד טוש״ע א״ח סי׳ תקיח סעיף ד:

רבינו חננאל

ומתני׳ דמפרש דבמוליכין פליגי ב״ש וב״ה, דלא כר׳ שמעון בן אלעזר, דתני דבמוליכין את הסולם משובך לשובך לא פליגי אלא דברי הכל שרי. כי פליגי להחזיר הסולם ממקום שלקחו ממנו, שב״ש אוסרין וב״ה מתירין. בד״א שחולקין בסולם של שובך, אפילו ב״ה שמתירין משום דשובכו מוכיח עליו, אבל בסולם של עלייה דברי הכל אסור. רבי דוסא אומר מטהו מחלון לחלון. דקו בני ר׳ חייא מדקתני ר׳ יהודה אומר בסולם של עלייה לא פליגי אלא דברי הכל אסור, מכלל דרבי שמעון בן אלעזר סבר דאפילו בסולם של עלייה חולקין להוליכו לשובך, וב״ה מתירין, והורו להוליך סולם של עלייה לשובך כב״ה אליבא דר׳ שמעון בן אלעזר דהוא ת״ק דר׳ יהודה. ואמר להו ר׳ חייא אביהן צאו ואסרו מה שהתרתם שטעיתם ולא דקדקתם יפה. כי ר׳ יהודה שדיקדקתם שחולק על ר׳ שמעון בן אלעזר, בסולם של עלייה אינו חולק עליו, אלא אדרבה איכא למידק הכי, מדלא קתני מוליכין את הסולם לשובך סתם, דאיכא למימר מכל מקום בין מן השובך ובין מן העלייה, מן הכל בית הלל מתירין, אלא קתני במה דברים אמורים דמוליכין את הסולם משובך לשובך, בסולם של שובך, אבל בסולם של עלייה דברי הכל אסור, שמעינן מינה דר׳ יהודה מפרש דברי ר׳ שמעון בן אלעזר. איכא דאמרי לא הורו אלא להטות סולם של עלייה מחלון לחלון, דקדקו ואמרו מאי דאסר ת״ק והיא הולכת (מסולם) [הסולם] ואפילו הטיית סולם של עלייה. וא״ר דוסא אע״פ שאין מוליכין מותר להטות, והורו כר׳ דוסא. ואמר להם אביהם טעיתם, לא כי ר׳ דוסא אינו חולק על ר׳ יהודה בסולם של עלייה כלל, אלא בסולם של שובך שמתיר ר׳ יהודה להוליכו, אוסר ר׳ דוסא בהולכה ואינו מתיר אלא בהיטוי. מדקתני מחלון לחלון, ש״מ לא שרי ר׳ דוסא אלא היטוי מחלון לחלון באותו שובך, אבל משובך לשובך להוליכו לא, וכ״ש של עלייה. דייקינן ממתני׳ דקתני ב״ש אומרים אין מוליכין וב״ה אומרים מוליכין, אלמא בשמחת יו״ט ב״ש לחומרא וב״ה לקולא. ורמינהי [השוחט] חיה ועוף ב״ש אומרים (לא) יחפור בדקר ויכסה, וב״ה אוסרין. ופריק ר׳ יוחנן מוחלפת השיטה, כלומר הפוך דברי ב״ש לב״ה ודברי ב״ה לב״ש. ודחינן ודלמא שאני התם דאיכא דקר נעוץ וכו׳. על זה הדרך השמועה כלה ופשוטה היא.

מסורת הש״ס

א) [תוספתא פ״א], ב) [נדה כד. בע״ז מו. כ׳ רש״י ד״ה בני ר׳ חייא יהודה וחזקיה שמן], ג) לעיל ב., ד) לקמן י., ה) [דף י.], ו) [וע״ע תוס׳ עירובין פא: ד״ה ה״ג וכו׳], ז) וכגון סולמות של בית, ח) [ממלא קופתו עפר ועושה כצ״ל],

הגהות הב״ח

(א) רש״י ד״ה מדדין וכו׳ שם בהטיה כצ״ל ותיבת בה נמחק: (ב) ד״ה הא קשיא זו החליפה כצ״ל ותיבת על נמחק:

מוסף רש״י

מוחלפת השיטה. התנא שסידרן טעה באחת מהן והחליף שיטתו (פסחים נה.).

מוסף תוספות

א. וכי פליג ר׳ דוסא אבית הלל דשרו הולכת סולם של שובך. תר״פ. א״כ ר׳ דוסא דאסר בהולכה כב״ש דמתניתין ביאר ליה דאסרו בהולכה וקא שרו בהטיה. שיטה, ועי׳ חכמת מנוח. ב. בהולכה דסולם דלכו״ע אסור ואפילו בסולם של שובך אלא בהטיה פליגי דב״ש אסרי וב״ה מתירין כיון שהוא של שובך אבל של עליה אסרו אפילו בהטיה. שיטה, ועי׳ רש״ש. ג. בסולמות שלנו שאדם רגיל לעשות לטלטלן בכל עת, ואין רגילות להטיח בהם גגות הילכך מותר. רשב״א. ד. שאנו רגילין לעשות לעלייה שאין דרך לטלטלם, והם היו רגילין להטיח בהם גגות, אי נמי הכא בסולמות גדולות מאוד שאין רגילות לעולם אלא להטיח בהם גגות. רשב״א. ה. משום דאנו מחליפין ההיא דהשוחט, ואם כן בית הלל מתירים לשחוטי בלא הכנה, והלכה כמותן. תר״פ.